

Nederlandse Mededingingsautoriteit
T.a.v. A.W. van der Meulen
EK-consultation@nmanet.nl

Datum : januari 19, 2010
Uw referentie : 102669
Subject : Codewijzigingsvoorstel versterking gasmarkt

Geachte heer van de der Meulen,

Naar aanleiding van de publicatie in de staatscourant van 1 december 2009 betreffende de "kennisgeving terinzagelegging codewijzigingsvoorstel inzake het wetsvoorstel versterking gasmarkt", treft u hierbij onze schriftelijke zienswijze.

Algemeen:

In de aanloop naar de ontwikkeling van het nieuwe balanceringsregime voor gas zoals dat nu in het codewijzigingsvoorstel versterking gasmarkt is verwerkt heeft VOEG vanaf het begin kenbaar gemaakt dat een goed balanceringsregime de sleutel is voor een goede werking van de gasmarkt. Te uwer informatie hebben wij de brieven aan EZ met de zienswijze van VOEG als bijlage 1 en 2 aan deze brief toegevoegd.

VOEG deelt de conclusie van de NMa in de "monitor groothandelsmarkten gas en elektriciteit 2009", dat om zelfstandige activiteiten op de gasmarkt te ontplooiën toegang tot flexibiliteit cruciaal is. Dit geldt vooral voor de toegang tot intraday structurerings flexibiliteit welke als gevolg van het gehanteerde balanceringsregime noodzakelijk is voor de levering aan eindverbruikers. De NMa komt in de genoemde monitor tot de conclusie dat marktwerking op de groothandelsmarkt gas in belangrijke mate gefrustreerd wordt door de beperkte toegang tot intraday flexibiliteit. De NMa stelt zelfs dat het nieuwe marktmodel hier vermoedelijk weinig aan zal veranderen. Dit betekent dat het voorliggende codewijzigingsvoorstel niet de gewenste versterking van de gasmarkt zal brengen. VOEG onderschrijft deze conclusie volledig.

Het grote voordeel van een dagbalanceringsregime is dat de intraday structurerings flexibiliteit door het systeem beschikbaar gesteld wordt. Hiermee is de genoemde beperkte toegang tot intraday flexibiliteit weggenomen. Uiteraard blijven intraday flexibiliteitsmiddelen noodzakelijk, namelijk enerzijds operationeel voor de netbeerder en anderzijds als end of the day balancing voor de shippers. Een goed balanceringsregime heeft als doel om een goed werkende groothandelsmarkt voor gas te faciliteren waarbij het essentieel is dat – gezien de hoge concentratie – toetredingsdrempels voor nieuwe toetreders worden weggenomen.

Desalniettemin zijn er in het voorgestelde nieuwe balanceringsregime wel een aantal verbeter punten ten opzichte van het huidige regime. Het is een goede zaak dat in het voorgestelde regime de onbalans wordt gebaseerd op een real-time stuursignaal en dat de onbalanskosten alleen in rekening worden gebracht als de netbeerder gas koopt of verkoopt op de biedladder. De liquiditeit van de biedladder en de mate van concurrentie op de biedladder baren ons wel zorgen. Gelukkig wordt deze zorg door steeds meer partijen gedeeld en heeft GTS op aandringen van EZ het initiatief genomen om de impact van deze beperkte liquiditeit op de marktwerking nader te bestuderen. Naar de mening van VOEG dient de uitkomst van deze studie in de voorliggende code te worden opgenomen. Artikel 4.1.3.5 is in dit opzicht te vrijblijvend geformuleerd.

Onderstaand treft u een aantal punten zoals VOEG die graag verwerkt zou zien in de code Transportvoorwaarden Gas-LNB

2.3 Flexibiliteitdiensten (Combiflex: vooralsnog handhaven)

In artikel 2.3.2 is het deel "binnen door het balanceringsregime gestelde grenzen te blijven" verwijderd. Deze verwijdering doet afbreuk aan het vereiste niveau van de dienst en staat toe een flexibiliteitsdienst aan te bieden waarbij een PV-partij in staat is zijn balans in beperkte mate positief te beïnvloeden. De essentie van deze dienst is dat de PV partij de gegarandeerde toegang heeft tot diensten die het mogelijk maken flexibiliteit te kopen om zijn portfolio in balans te houden. Deze grenzen waren voorheen de uur, cumulatieve en dag grenzen, maar zijn nu de grenzen die worden gesteld voor het totale GTS netwerk, bepaald door de demping in het programma en de groene zone. VOEG is het niet eens met het verwijderen van dit zinsdeel en is van mening dat dit de regel aangepast moet worden in:

Het betreft een dienst waarmee de erkende programmaverantwoordelijke in staat is voldoende flexibiliteit te boeken voor zijn portfolio waarmee zijn (on)balans wordt beheerd.

In artikelen 2.3.4 en bijlage 2 worden de verwijzingen naar Combiflex geschrapt. In Bijlage 2 wordt vervolgens een 'NieuweNaamFlex' geïntroduceerd met een minimale uitwerking van de details. Gelet op het grote manco van de Nederlandse gasmarkt, zijnde de gebrekkige toegang tot korte termijn flexibiliteit, vindt VOEG het ongewenst dat Combiflex wordt verwijderd voordat duidelijk is hoe in de toekomst de toegang tot de benodigde flexibiliteit zal worden geregeld. VOEG pleit er daarom voor het voorstel van de gezamenlijke netbeheerders om Combiflex uit de Code te schrappen niet over te nemen. Pas nadat de details van 'NieuweNaamFlex' zijn vastgesteld, is het opportuun om een codewijziging op dit punt voor te stellen.

4.1 Balanceringsregime

VOEG stelt voor om artikel 4.1.0 te wijzigen. De technische code dient rechten en plichten van zowel netbeheerder als netgebruiker / programmaverantwoordelijke vast te leggen. Met deze voorgestelde toevoeging wordt de indruk weggenomen dat het balanceren van het systeem primair en alleen een verantwoordelijkheid van de programmaverantwoordelijken zou zijn

Artikel 4.1.0 luidt nu:

4.1.0 De erkende programmaverantwoordelijke is verantwoordelijk voor het bewaken van de balans per portfolio.

Wijzigen in:

4.1.0.1 De netbeheerder van het landelijk gastransportnet is verantwoordelijk voor het bewaken en handhaven van de balans in het Nederlandse gastransportnet.

4.1.0.2 De erkende programmaverantwoordelijke is verantwoordelijk voor het bewaken van de balans van zijn portfolio.

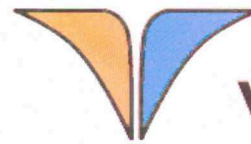
4.1 Balanceringsregime(periode)

GTS heeft in het verleden aangegeven dat balancering voor langere periodes (van blokken van uren) wellicht mogelijk en wenselijk is maar dat GTS vooralsnog met uurbalancering wenst te beginnen. Dagbalancering zou om "technische redenen" niet mogelijk zijn. VOEG is van mening dat deze conclusie niet voldoende onderbouwd is. VOEG acht het onwenselijk om in de onderhavige voorstellen de uurbasis vast in de Code te verankeren, terwijl na het opdoen van enige leerervaring wellicht zal blijken dat de tijdsperiode voor vaststellen van de balanspositie opgerekt kan worden naar blokken van meerdere uren. VOEG vindt het onwenselijk dat veel tijd verloren gaat met het vaststellen van een Codewijziging als blijkt dat balanceren op basis van blokken van uren wel mogelijk is.

VOEG stelt daarom dan ook voor om de codetekst zodanig op te stellen dat niet noodzakelijkerwijs voor uurbalancering wordt gekozen. Het doel is om in de code te regelen dat balancering wordt gedaan voor zo lang mogelijke periodes (blokken van uren) als haalbaar is met inachtneming van de leveringszekerheid. Bijkomend voordeel van grote blokken is dat liquiditeit op de biedladder zal toenemen.

Om de Code toekomstvast te maken, stelt VOEG voor het begrip "blok" te introduceren, en in de codetekst "uur" te vervangen door "blok".

Hieronder geeft VOEG twee voorbeelden met de tekst van het codewijzigingsvoorstel, gevolgd door een tekst zoals die zou kunnen luiden om tot een meer robuuste Code te komen:

V O E G

Vrijhandels Organisatie voor Electriciteit en Gas

Voorbeeld huidig 4.1.1.3 ...

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **exitprogramma** af indien het **exitprogramma** niet voldoet aan de eisen zoals beschreven in 4.1.1.2. Indien de **erkende programmamaverantwoordelijke** afziet van het toepassen van de in 4.1.1.2 bedoelde formule in zijn **exitprogramma**, dan keurt de **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** in ieder geval het **exitprogramma** af indien in dat **exitprogramma** de entry- en exithoeveelheid niet ieder **uur** gelijk is..

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **entryprogramma** af indien in het **entryprogramma** de entry- en exithoeveelheid niet ieder **uur** gelijk is. De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **entry- respectie-velijk exitprogramma** af indien de **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** op het **VPV** inconsistentie constateert met andere **exit-respectievelijk entryprogramma's** van de **erkende programmamaverantwoordelijke** zelf en/of van een andere **erkende programmamaverantwoordelijke**. ...

Voorbeeld 4.1.1.3 met blokken in plaats van uren:...

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **exitprogramma** af indien het **exitprogramma** niet voldoet aan de eisen zoals beschreven in 4.1.1.2. Indien de **erkende programmamaverantwoordelijke** afziet van het toepassen van de in 4.1.1.2 bedoelde formule in zijn **exitprogramma**, dan keurt de **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** in ieder geval het **exitprogramma** af indien in dat **exitprogramma** de entry- en exithoeveelheid niet ieder **blok** gelijk is..

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **entryprogramma** af indien in het **entryprogramma** de entry- en exithoeveelheid niet ieder **blok** gelijk is. De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** keurt in ieder geval een **entry- respectievelijk exitprogramma** af indien de **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** op het **VPV** inconsistentie constateert met andere **exit-respectievelijk entryprogramma's** van de **erkende programmamaverantwoordelijke** zelf en/of van een andere **erkende programmamaverantwoordelijke**.

Voorbeeld huidig 4.1.2.3

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** publiceert op uurbasis per **portfolio per uur**, zodra deze beschikbaar zijn, onderstaande informatie die alleen opvraagbaar is door geautoriseerde medewerkers van de betreffende **erkende programmamaverantwoordelijke**. a. het goedgekeurde **entry- en/of exitprogramma**; b. de uuronbalans, zijnde de vastgestelde netto afwijking van de near real time allocaties ten opzichte van het goedgekeurde **entry- en/of exitprogramma**; c. na afroep van de biedladder: de hoeveelheid **gas** die door **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** is gekocht van of verkocht aan de **erkende programmamaverantwoordelijke**, inclusief de verrekenprijs per transactie zoals bedoeld in 4.1.5.1 en het **blok** van afroep van deze transactie; d. de cumulatie van de uuronbalansen, zijnde het **portfolio onbalans signaal**.

Voorbeeld 4.1.2.3 met blokken in plaats van uren:

De **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** publiceert per **portfolio per blok**, zodra deze beschikbaar zijn, onderstaande informatie die alleen opvraagbaar is door geautoriseerde medewerkers van de betreffende **erkende programmamaverantwoordelijke**. a. het goedgekeurde **entry- en/of exitprogramma**; b. de **blokonbalans**, zijnde de vastgestelde netto afwijking van de near real time allocaties ten opzichte van het goedgekeurde **entry- en/of exitprogramma**; c. na afroep van de biedladder: de hoeveelheid **gas** die door **netbeheerder** van het **landelijk gastransportnet** is gekocht van of verkocht aan de **erkende programmamaverantwoordelijke**, inclusief de verrekenprijs per transactie zoals bedoeld in 4.1.5.1 en het **uur** van afroep van deze transactie; d. de cumulatie van de **blokonbalansen**, zijnde het **portfolio onbalans signaal**.

Daarnaast moet een bepaling in de code worden opgenomen die de nadere invulling van het begrip "blok" regelt. Bijv. als volgt:

- De netbeheerder van het landelijk gastransportnet definieert hoe elke dag van 24 uur wordt ingedeeld in blokken. Elk blok bestaat uit één of meer klokuren.
- De netbeheerder van het landelijk gastransportnet streeft naar zo lang mogelijke blokken.
- De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert de definitie van blokken voor 1 oktober voor het volgende kalenderjaar op haar openbare website en de onderbouwing voor de gekozen definitie.

Ter toelichting: Met dit voorstel is het dus mogelijk dat er voor verschillende dagen (bijvoorbeeld voor het zomer- en winterseizoen) andere blokken gelden. Zo zou in het zomerseizoen langere blokperiodes kunnen gelden. De twee extreme varianten zijn één blok van 24 uur en 24 blokken van elk één uur. Ten slotte heeft deze aanpak als voordeel dat de transparantie rond de technische beperkingen het gastransportnet en daarmee de goede werking van de gasmarkt, wordt verhoogd.

4.1.2 Informatieverstrekking ten behoeve van de balanshandhaving

De code tekst bevat enkele malen (bijv in artikel 4.1.2.1 en artikel 4.1.2.2) de formulering "De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert ... voor een ieder opvraagbaar...".

Waarschijnlijk is de bedoeling van deze formulering om duidelijk te maken dat de gepubliceerde informatie voor iedereen beschikbaar is en niet alleen voor geautoriseerde medewerkers van erkende programmaverantwoordelijken. De formulering is in dat geval echter niet gelukkig gekozen, omdat wordt gesuggereerd dat de informatie alleen gepubliceerd wordt indien de informatie wordt opgevraagd. Om deze onduidelijkheid op te heffen stelt VOEG de volgende formulering voor: "De netbeheerder van het landelijk gastransportnet publiceert op haar openbare website...".

4.1.3 De Biedladder

In artikel 4.1.3.1 is 150 MW gedefinieerd als een minimale waarde om als PV-partij op de biedladder te kunnen acteren. Als LNB heeft GTS in een recent verleden gesteld dat zij gegeven haar operationele verantwoordelijkheden zou moeten beschikken over fysieke en vooraf gevalideerde biedladder middelen van tenminste een redelijke omvang. De genoemde 150 MW (in een eerdere fase zelfs 300MW) is feitelijk een compromis waarbij interne GTS wensen ten aanzien van dit "redelijke" volume, raken aan een niveau waarop de grootste marktpartijen hebben aangegeven mogelijk te kunnen acteren op de biedladder. Dit inzicht geeft vooral nog weinig vertrouwen in het toekomstig functioneren van deze biedladder.

Om het biedladder mechanisme de beste kansen te geven is het wenselijk om de twee huidige randvoorwaarden aan te passen.

Aanpassen van de minimale grootte:

Ten eerste is het een gemiste kans om de bulk van de Nederlandse PV partijen in de gelegenheid te stellen om op de biedladder te participeren. Deze partijen zijn zeker bereid om te acteren, doch zien zich beperkt in hun mogelijkheden via de eerder genoemde minimale waarde. In een eerdere instantie is de argumentatie gebruikt dat deze partijen actief op onbalans kunnen anticiperen via het assistentiegas mechanisme. Een dergelijke perceptie lijkt ogenschijnlijk valide, maar is niet juist. Een biedladder bieding kan gezien worden als een optie om reserve productie- of injectiecapaciteit, dan wel afschakelbare aansluitingen in te zetten op een door de aanbieder gesteld prijsniveau. Het niet afroepen resulteert hooguit in gederfde opportuniteitskosten.

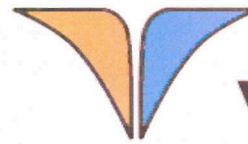
(Ofwel; de keuze om op de vrije markt te handelen was achteraf financieel een betere keuze geweest.) Het actief anticiperen op onbalans via een assistentiegas kent een structureel groter risico. Deze positie moet in een voorliggende periode opgebouwd worden, waarin er een continu risico bestaat dat de onbalans van teken wijzigt, en waarbij tevens de betrokken partij geen invloed kan uitoefenen op de (minimale) waarde vanuit deze positie zoals een biedladder partij dit wel kan doen.

Het is derhalve nadrukkelijk onze wens om het biedladder mechanisme ook voor de kleinere PV partijen bereikbaar te maken door het verlagen van het minimum naar 30 MW. GTS heeft eerder de argumentatie gebruikt dat een beperkt aantal "grote" deelnemers operationeel te prefereren is boven grotere aantallen relatief kleinere participanten. Nog los van het vermoeden dat IT systemen deze grotere aantallen prima kunnen faciliteren, is deze benadering conflicterend met de algemene doelstelling om de liquiditeit in de gasmarkt te vergroten.

Loslaten fysieke validatie middelen:

Het tweede aspect betreft het fysiek valideren van biedladder instrumenten. Dergelijke condities zijn sterk gelieerd aan een marktomgeving waarin marktpartijen niet gemotiveerd worden om actief op de landelijke onbalanspositie te anticiperen, zonder veel vertrouwen in partijen (of systemen) inzake om daadwerkelijk interactief te balanceren.

V O E G

Vrijhandels Organisatie voor Electriciteit en Gas

In de beoogde marktomgeving is deze actieve participatie in de landelijke onbalans door marktpartijen absoluut noodzakelijk. Het is derhalve ook zeer wenselijk dat vertrouwen wordt gesteld in de partijen om biedingen op TTF basis te accepteren. Het laten valideren van achterliggende fysieke middelen is een slecht signaal, resulteert o.a. in drie elementen:

1. Een misplaatst vertrouwen in deze gevalideerde middelen.
2. Het niet beschouwen van diverse middelen die qua grootte of aard niet gevalideerd kunnen worden, maar die wel direct invloed hebben op de fysieke NL-onbalans.
3. Een enorme administratieve complexiteit.

NB 1.

Middelen (zoutcavernes/afschakelbare eenheden etc) worden statisch gevalideerd. Er is geen enkele relatie tussen deze validering en het vaststellen of deze faciliteit op enig specifiek moment daadwerkelijk een performance kan leveren. In een verwijzing naar punt 3 zijn er doorgaans zo veel operationele en contractuele elementen aanwezig dat GTS in alle realiteit nimmer de door haar gewenste zekerheden kan verkrijgen.

NB 2.

Men hoeft hier slechts te denken aan afschakelbare eenheden in de procesindustrie, warmtebuffer bij tuinders, afschakelbare importcontracten, etc. Het is totaal onmogelijk en zeer onwenselijk dat GTS zich op een dergelijk (doorgaans sterk commercieel gestuurd) detailniveau gaat bewegen.

4.1.4.1a en Artikel 4.1.5: (marginale) biedprijs: pay as bid

De Nederlandse gasmarkt kenmerkt zich door een sterke concentratie van middelen voor korte termijn flexibiliteit. Hiervoor wordt ook verwezen naar de monitor groothandelsmarkt 2009, zoals eind vorig jaar door NMA is gepubliceerd. In deze sterk geconcentreerde markt wordt volgens het codewijzigingsvoorstel een veilingprincipe geïntroduceerd dat eigenlijk alleen past in een competitieve markt, namelijk: de beste prijs geldt voor iedereen. Dit veilingstelsel kent lage transactiekosten en stimuleert biedingen te doen die dicht bij de werkelijke kosten liggen. Uiteraard treedt dit laatste op vanwege de concurrentie met andere aanbieders.

Het grootste manco van de korte termijnmarkt in Nederland is juist het ontbreken van concurrentie, welk manco behoorlijk wordt versterkt door de keuze voor urbalancering i.p.v. dagbalancering. Door het ontbreken van concurrentie, dreigen de voordelen van 'beste prijs geldt voor alle afgeroepen biedingen' om te slaan in nadelen. Dominante aanbieders kunnen bij dit systeem vanwege het beperkte aanbod namelijk hoge prijzen in de wacht slepen voor alle afgeroepen gas. De dominante aanbieder hoeft slechts een klein deel van de biedingen onredelijk hoog te prijzen, om voor een groot volume betaald te worden tegen een onredelijk hoge prijs. Toezicht houden op de redelijkheid van de biedingen is extreem lastig, daar slechts enkele incidenten voldoende zijn om op significante schaal misbruik te maken van de biedladder. Omdat de concurrentie zijn werk niet kan doen, betekent dit een hoge belasting voor de NMa.

In dit verband wijst VOEG ook naar de Belgische elektriciteitsmarkt waar een situatie bestaat die vergelijkbaar is met de Nederlandse gasmarkt. Vanwege die situatie heeft de toezichthouder Creg bij de introductie van een nieuw balanceringsregime juist uitdrukkelijk besloten om vooralsnog een pay as bid systeem te hanteren. Dat houdt in dat voor elke afgeroepen bieding de bijbehorende prijs wordt betaald. Ook in andere Europese energiemarkten wordt het pay as bid principe vaak toegepast.

Gelet op het voorgaande stelt VOEG voor om ook in de Nederlandse gasmarkt vooralsnog een systeem van pay as bid te hanteren. Voor de ontwerp Code houdt dit in dat de volgende artikelen gewijzigd moeten worden:

In artikel 4.1.4.1a moet 'verrekend tegen de marginale biedprijs' worden vervangen door 'verrekend tegen de biedprijs', dus het woord marginale moet worden geschrapt

In artikel 4.1.5.1 moet eveneens het woord marginale worden geschrapt en de definitie moet luiden: biedprijs: de prijs zoals aangeboden

In artikel 4.1.5.1a en 1b moet de verrekenprijs niet aan de marginale biedprijs worden gekoppeld maar aan de volume gewogen gemiddelde prijs van de afgeroepen biedingen in het uur van afroep.

4.1.5: Prijs van Onbalans: schrap de prikkelcomponent

In de ontwerp Code wordt aan de landelijke netbeheerder (GTS) het recht toegekend een prikkelcomponent te hanteren als instrument om de onbalanskosten die via een biedladder tot stand komen te verhogen. De onbalansprijs voor kopen door de PV partij kan door GTS worden verhoogd met de prikkelcomponent (art 4.1.5.1a) en als de PV partij aan de systeembeheerder verkoopt, dan gaat de onbalansprijs met de prikkelcomponent omlaag (art 4.1.5.1b). De kloof tussen de prijs voor tekort en overschot neemt dus met twee maal de prikkelcomponent toe. Daarmee grijpt GTS in op de prijzen die op marktconforme wijze tot stand komen en verhoogt de kosten van onbalans voor PV partijen. Alleen al de mogelijkheid van GTS om de kosten van onbalans te verhogen, leidt tot onzekerheid en risico's voor PV partijen. PV partijen moeten dus een inschatting maken van de mogelijke kosten en deze in hun tarieven verwerken.

VOEG vindt het simpele feit dat GTS over de mogelijkheid beschikt een prikkelcomponent te hanteren ongewenst. VOEG verzoekt hierbij dan ook om deze mogelijkheid uit de Code te schrappen. Een prikkelcomponent is onnodig omdat marktpartijen ook zonder prikkelcomponent altijd zullen proberen een gebalanceerd programma in te dienen en conform dat programma te handelen omdat onbalansen verrekenend kunnen worden tegen de biedladder prijs. Een extra prikkelcomponent leidt dan tot onnodige maatregelen door de PV partij om onbalansen te voorkomen, met welvaartsverlies tot gevolg. Daarnaast betekent de prikkelcomponent een kunstmatige drempel voor nieuwkomers (waardoor de concurrentie op de gasmarkt wordt belemmerd). Prikkelcomponenten verhogen namelijk de kosten van onbalans in algemene zin en bevoordelen daarmee die PV partijen die naar verhouding de geringste portefeuille onbalans hebben. Naar de aard van de zaak zijn dit grote portefeuilles waarbinnen overschotten en tekorten van individuele afnemers vaker tegen elkaar zullen wegvallen dan in portefeuilles met slechts enkele afnemers. De consolidatie die daarvoor nodig is, beperkt de keuzevrijheid voor afnemers. Prikkelcomponenten vormen zodoende een kunstmatige drempel voor nieuwkomers, zelfs als die nieuwkomers zich juist specifiek richten op diensten die de systeembalans ten goede komen, zoals prijs gestuurd load management.

4.1.11.1

Artikel 4.1.11.1 is onterecht vervallen in het code voorstel. De netbeheerders geven aan dat dit in de nieuwe situatie niet meer nodig is en kan vervallen, ondermeer door de invoering van het SBS. VOEG ziet echter nog steeds situaties waarbij de omschreven situaties nog voor kunnen komen. Te denken aan situaties van storing van SBS signaal of het ontstaan van onbalanskosten op het moment van ingrijpen in de systeem balans met behulp van de biedladder door GTS. Indien GTS de biedladder afroept kunnen er onbalans kosten ontstaan voor PV partijen voor de gevallen zoals beschreven in artikel 4.1.11.1. Verwijderen van dit artikel verminderd de aansprakelijkheid en verantwoordelijkheid van GTS, maar verhoogt het risico van de PV partij.

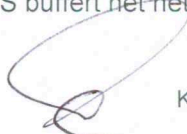
Overig

In de huidige codes worden niet alle belangrijke elementen van het nieuwe marktmodel vastgesteld. Zo is ondermeer de vaststelling van de groene zone en publicatie en vaststelling van de dempingparameters niet vastgelegd. Volgens de huidige voorstellen worden de groene zone, de parameters Alfa en Bèta van de dempingformule via de black box methode door GTS bepaald. Voor de Alfa en Bèta bepaling is de voorspelde netbelasting een belangrijk element.

VOEG is van mening dat de methodologie voor de bepaling van deze factoren in de codes moet worden vastgelegd. Te meer omdat GTS via deze factoren de mogelijkheid heeft de groene zone te bepalen van uur tot uur. In eerdere voorstellen heeft GTS aangegeven een voorstander te zijn van het knippen van de groene zone in het geval de biedladder onvoldoende wordt afgeroepen. VOEG heeft hierop, ondermeer in brieven naar het ministerie van economische zaken op gereageerd dat dit de verkeerde methode is. Niet het beperken van de groene zone, maar het verruimen van de balanceringsstijd van 1 uur naar meerdere uren of één dag is hiervoor de juiste oplossing.

Ten einde het black box gehalte van de gasmarkt te verlagen zullen de groene zone bepaling en de bepaling van de alfa en de bèta onderdeel moeten zijn van de codes.

Tot slot nog een opmerking over de operationele werking en beheer van het systeem. Volgens onze informatie wordt op heden het systeem door GTS druk en belasting afhankelijk bedreven. Dit wil zeggen, GTS buffert het netwerk tot de maximale druk in de avonduren teneinde de ochtend piek te kunnen leveren.

In perioden van lager verbruik wordt de maximaal bedreven netdruk aangepast aan de belasting om onnodige kosten in compressie te vermijden. Er wordt volgens deze methodiek maximaal gebruik gemaakt van de linepack van het systeem en de kosten worden zo laag mogelijk gehouden, dit is erg efficiënt!

VOEG vraagt zich af hoe zal dit in de nieuwe situatie plaatsvinden. Het maximaliseren van de groene zone en de demping vraagt de maximale inzet van de linepack in het systeem. De linepack is echter maximaal als het netwerk wordt bedreven op maximale druk in geval van een volledige balans op uurbasis, immers het netwerk heeft dan het maximale volume om flexibiliteit te kunnen bieden. Dit vraagt inzet van de producenten en van de compressie stations in het GTS netwerk. Voortzetting van de huidige methodiek vermindert de flexibiliteit voor de PV partijen en veroorzaakt niet transparante schommelingen in de groene zone en de demping. Immers, de linepack hoeveelheid is afhankelijk van de druk in de leiding.

Er zijn nog vele operationele vormen tussen beide genoemde situatie die door GTS gevoerd kunnen worden. Het resultaat is dat de uitvoering van het balanceringsregime afhankelijk is van de bedrijfsvoering van GTS, waarbij deze bedrijfsvoering een grote impact heeft op de zo genaamde groene zone en de demping. Dit betekend ook dat de bedrijfsvoering van GTS impact heeft op de frequentie van afroep van de biedladder en de stabiliteit van de verwachte flexibiliteit in het systeem. Deze niet transparante significante invloed op het systeem is aanzienlijk. Daarom is VOEG van mening dat de "common practice" voor het bedrijven van het systeem vastgeld moet worden en dat de noodzaak voor een transparante bepaling van de groene zone, alfa en bèta via de codes wordt versterkt.

Kosten van entry capaciteit voor de biedladder

Indien een shipper enkel en alleen voor de biedladder entry-capaciteit dient te boeken en deze niet of maar enkele keren per jaar wordt gebruikt/afgeroepen dan zullen deze entry-kosten (>1377 euro/MWh) hun impact hebben op de biedladder/onbalansprijs. Toetreders zien dit als een dusdanig groot risico dat ze mogelijk alleen al vanwege dit fenomeen niet zullen toetreden. VOEG heeft nagedacht over mogelijkheden om partijen met reserve productie capaciteit toe te laten treden tot de biedladder, zonder het hoge risico op kosten van het vooraf contracteren van transportcapaciteit. Hierover zouden wij graag verder met u in contact willen treden.

Uiteraard zijn wij graag bereid om ook op de overige punten een toelichting te geven.

Hoogachtend

H.Th.W.C. van Teeffelen
Voorzitter VOEG
Postbus 9209
3007 AE ROTTERDAM

Bijlage 1; Brief aan EZ d.d. 22 januari 2009
Bijlage 2; Brief aan EZ d.d. 16 juli 2009

Ministerie van Economische zaken
T.a.v. zijne Excellentie de Minister van Economische Zaken
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Date : January 21, 2009
Your reference : letter February 18, 2008
Our reference : VOEG/WGG/220109
Subject : New balancing regime

Excellentie,

For several years VOEG has lobbied for improvements to the Dutch gas market, with a special focus on resolving the problems facing new entrants. VOEG is pleased that some of these issues are starting to be addressed such as increasing the level of cross-border capacities, socializing gas quality conversion costs and improving the level of information provided to the TSO to network users. Much remains to be done before a true gas roundabout can be achieved. We trust that both the relevant authorities and GTS will continue to working towards this objective and we would like to reconfirm our willingness to contribute to this process.

VOEG has always felt that the current GTS balancing regime was one of the largest barriers to entry to the Dutch gas market and that this has been the main obstacle to the development of a liquid market at the TTF gas hub. The complexity of the balancing regime, combined with excessively punitive charges create an unacceptably high imbalance risk exposure that keeps new entrants and new gas flows outside the Netherlands.

The problems surrounding the Dutch balancing regime have been recognized by the minister, who asked GTS to develop a new balancing regime that would meet the following requirements:

- be in line with **surrounding countries** while taking into account the **unique characteristics** of the Dutch gas-market
- **stimulate and facilitate new entrants** to use the Dutch grid
- **simplify balancing rules**
- provide users with **timely steering information**
- make **imbalance settlement transparent** and
- **stimulate users** to contribute to keeping the system in balance
- be **economically efficient**
- give **GTS a tool to maintain system integrity**
- allow GTS to **recover costs** and **realise a return on investments**

In the meetings between the representative organizations and GTS, VOEG stated that although it was not ideal, VOEG could support the model of GTS on the condition of a liquid balancing market. However, VOEG expressed its concerns regarding the functioning of the market. This should be ensured beforehand by an analysis of the DTe on the liquidity in the balancing market presented in the GTS model.

VOEG feels that the outline regime presented to network users by GTS provides some improvement on the current situation. For example, VOEG welcomes the fact that network users will only incur penalties if the system as a whole is out of balance, and that GTS intends imbalance charges to be market-based, transparent and reflective of the actual costs incurred by GTS. We are also encouraged by the ongoing improvements in information provision and trust that GTS will have the necessary infrastructure to provide the steering information users require before the new balancing regime takes effect. The full details of the GTS proposal remain to be finalized and it is important that stakeholders are involved in this process.

Significant differences remain however between the balancing regimes of TSOs in surrounding countries. GTS rejected moves to align the new regime with that of neighbouring TSOs due to the variety of different regimes found in North West Europe. A move to a longer balancing period than one hour was rejected by GTS on the grounds that the Dutch system did not have sufficient linepack, but a balancing period longer than one hour was not considered seriously, which could facilitate liquidity. We hope that you will encourage both the Energiekamer and GTS to prioritise work to harmonize balancing regimes with the region via their participation in ERGEG and GTE respectively. In particular we would like balancing to take a higher priority in North West Gas Regional Initiative (GRI) work and for ERGEG to press for better implementation of the April 2006 Guidelines for Good Practice for Gas Balancing. If this will subsequently require amendments to be made to the new GTS balancing regime there must be appropriate transparent mechanisms to do so.

The proposed new GTS regime remains based on hourly balancing. As soon as the system linepack falls outside a band set by GTS, GTS will buy or sell gas on an hourly basis to bring or keep the system in balance using the bilateral market-mechanism of a "bid-ladder". The cash out prices for imbalance will be based the highest and lowest prices of the bid-ladder. It is therefore important that the right incentives are in place on GTS: both to minimise the times that action has to be taken by maximising the technical ability of the grid and when action is necessary, to buy/sell on the bid-ladder at the most efficient time.

Market-based balancing should be the ultimate objective for most balancing regimes. However, a liquid wholesale market for short-term flexibility is a prerequisite for market-based balancing to work. VOEG is extremely concerned that in the Netherlands only a few shippers have access to such hourly flexibility. There is a strong possibility that concentration in the hourly flexibility market could lead such high cash-out prices that any benefits from the new regime are outweighed. We note that the Energiekamer concluded in its 2008 wholesale market monitor report that even in the very liquid Dutch electricity market, concentration problems are frequently seen in the prices for peak-supply.

VOEG believes it is essential that the Dutch government or regulatory authorities introduce ex-ante measures to preclude abuse of the bid-ladder by a dominant holder of hourly flexibility in the Netherlands and incentivise "good behaviour". Such measures would only need to be temporary and could be removed once the level of competition in the hourly flexibility market had increased. Measures could easily be structured to ensure both that the dominant party received a fair return on its assets and that incentives are maintained for new and current third party investment in flexible infrastructure such as gas storage.

GTS explained that the Dutch system has insufficient linepack and so GTS has too little balancing capacity for a daily balancing regime. This lack of balancing capacity has a strong relation with the gas consumption in cold periods. How often this lack of balancing capacity will occur is unknown but it will probably vary between zero and a "limited number of times per year". Creating a bid-ladder system to compensate GTS's lack of balancing capacity which appears just a "limited number of times a year" and knowing that during this limited number of times a very limited number of suppliers (we even fear that sometimes it is just one) will be able to offer this balancing capacity on this bid-ladder, is creating a unwanted concentrated market.

In our view the following measures could be considered

1. GTS could, as long as there is insufficient competition and as a transitional measure, contract with some supplier(s) some balancing capacity to give GTS sufficient comfort and to avoid such a concentrated situation(s). In return this supplier will then have an obligation to bid in, like it is in the electricity balancing market. The capacity contracting costs will then be socialized and the commodity price will then be set via a bid-offer spread of +/- x% the Day-ahead price. Obviously this should reduce volatility and risks on the balancing market. The contracted balancing capacity by GTS must be up to a level that at least sufficient number of parties are able to offer this capacity during the whole year, this to avoid a concentrated market. The supplier(s) of this balancing capacity must receive a fair return for keeping this capacity available and the delivered commodity. The design must be on such a way that flexibility is not under valued and that the incentive is maintained on third party companies to invest in existing and new flexibility. The Energiekamer must play an important role as an independent party in setting the bid-offer spread limit.
2. GTS could establish multi-hour balancing periods, therefore relying more on the flexibility in the market instead of just relying on the flexibility provided by their hardware. Therefore, creating more liquidity and participation from the market.
3. An obligation on a dominant holder(s) of flexibility to offer within a bid-offer spread mechanism could be created. This would not involve a contract between the dominant party(ies) and GTS.
4. Other options to make the market work.

Strong ex-poste monitoring of bidding action in the bid-ladder would also be required. This could include analysis along the lines of the October 2008 report by Frontier Economics on gas pricing in the Dutch wholesale market.

Please do not hesitate to contact me if you would like to discuss any aspect of this letter in further detail.

Yours sincerely

H.Th.W.G. van Teeffelen
Chairman
Postbus 9209
3007 AE ROTTERDAM

Copy: Energiekamer, GTS, WMWG, website VOEG

Ministerie van Economische zaken
T.a.v. R. Jansen
Postbus 20101
2500 EC Den Haag

Date : July 16, 2009
Your reference : email June 18, 2008
Our reference : VOEG/WGG/090709
Subject : New balancing regime

Dear Mr Jansen, dear Ronald,

In our letter to the minister dated January 21, 2009, we outlined our views with regard to the new balancing regime as being discussed at the time. Since then the balancing model has changed and the final report was sent to you by GTS at the beginning of June. VOEG appreciates the opportunity to share our experiences of the process and our view of the final document with you.

In general we can say that the process leading to the final report was constructive. We found the GTS balancing team to be open for discussions, serious and committed to developing a working functional balancing regime in the current environment of various interests. VOEG found the process leading to the current document to be positive, with many discussions. However, in our view the process could be shortened and improved if GTS would also have consulted individual parties that had formulated alternatives to the proposed regime. This would have been an opportunity to understand the drivers and views of market organisations, which could have been discussed in more detail, to the benefit of the GTS model as well as increased market support for the GTS model at an earlier stage. The outcome of such meetings could have been shared with the group.

We expect that the current excessive imbalance risk will materially reduce with the new model, which is a positive development and in line with one of the objectives of the minister. However, the new regime is not a simplification of the balancing rules and we do not expect it to lead to any real change in the competitiveness of the household gas supply market, as you still need very short term Intra-day (shaping/hourly) flexibility for this. We feel it is a pity that GTS did not use the restructuring of the balancing regime to facilitate the provision of the required within day flexibility to shape the hourly profile. Unfortunately GTS stopped further discussion in this matter and focussed on the pure system balancing on an hourly basis. This leaves the market with a significant need for flexibility for within-day demand shaping, which is a very concentrated market. As mentioned in the GTS document, GTS will provide a form of flexibility for the market, based on the Gas Act article 10. This flexibility source is very important for competition, since it provides flexibility in a very concentrated market. The definition of this product is currently under discussion within GTS. From our members we understand there has been no discussion of this with market participants, beyond the GTS questionnaire, earlier this year. Therefore, we presume the design of final product is still not known at this moment. The suggestion of GTS that this is a nominated service, as stated on the bottom of page 16, is in our view premature and excludes well functioning alternatives for the market. VOEG remains of the opinion that one of the key prerequisites for a functioning gas market is access to flexibility. The access to flexibility according to article 10 is a very important source for the market and will help create an environment to facilitate the development of other flexibility products in the market. As you will understand, the access to

flexibility for within day shaping remains a matter of concern to us. We would appreciate the possibility to discuss possible products with GTS before a product is selected.

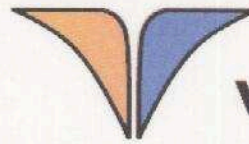
VOEG is of the opinion that the currently proposed balancing regime has a very rigid balancing time interval of one hour. As mentioned in our letter of January 2009 and our reaction to GTS by letter in March 2009, VOEG is not convinced a multi hour balancing regime is not a feasible option for the Dutch gas market. As GTS stated in several meetings, the expectation is that the bidding ladder will only be called upon in winter periods and then only during moments of high demand. Our conclusion from this statement, based on the GTS simulations, is that the available flexibility in the GTS system is sufficient to accommodate the currently proposed hourly balancing regime during 98% or 99% of the time. By increasing the balancing time interval to two hours or more instead of one hour, more flexibility sources could be made available by the market. We can understand that GTS wants to introduce a regime with a guarantee that they can manage the system. However, if the system has sufficient room, and 98% of the time will not require intervention, this is sufficient in our view and the parameters of the model should be changed. On page 28, GTS suggests GTS should have the room to change the value of the green zone in order to increase the frequency of the bid ladder calls. VOEG rejects this solution. If GTS is changing an element in the regime, they should be increasing balancing time interval.

We want to draw you attention to the current bid ladder qualification. As mentioned on page 28 GTS can potentially interfere with market prices. In the procedure mentioned, GTS will inform the market if at any hour there insufficient gas is offered on the bid ladder. This could have a serious impact on the market prices on the within day market and the TTF day ahead market for the hours involved. Furthermore, the prices for the highlighted hours on the bid ladder could become (extremely) high. VOEG believes this is an unnecessary and undesirable action by the TSO. In the case there is insufficient capacity on the bid ladder; GTS will resort to the emergency measures. The availability of sufficient capacity at a fair price on the bidding ladder has and is one of our main concerns. VOEG is not concerned that there will not be enough capacity, but a capacity at a fair (market related) price is a concern, hence our favour of pre-contracting capacity for the bid ladder.

For as far as the "prikkel component" (incentive component) is concerned, VOEG is against any form of "prikkel component", since these are unnecessary costs for the market. VOEG was also against the "prikkel component" when it was introduced in the electricity market. The "prikkel component" will increase the spread on the bid ladder. Parties supporting the system are penalised as a result of the "prikkel component". Furthermore, in the gas market, all parties are well aware the system needs balancing and not complying with the regime results in significant costs. The interaction of the within day market and the bid ladder will lead to parties purchasing gas on the within day market for maintaining their balance, since this is should be cheaper then leaving it to the bid ladder. Any additional incentive to keep in balance, besides the bid ladder prices and the uncertainty of its level is to be avoided. VOEG would rather see the implementation of a behaviour clause, as is introduced in the neighbouring countries.

With reference of the Within-day market, VOEG is of the opinion that this market will evolve as a result of the new system. We also believe the integration of the, to be developed, APX within day exchange with the bidding ladder should not be initiated from the start of both the new regime and a new market. VOEG believes that over time, integration of a within-day gas market and a bid ladder is an option. The liquidity of the bidding ladder and the availability of sufficient and fairly priced gas should be a fact when the system is functioning. The temporary pre contracting of capacity for the bid ladder will become obsolete.

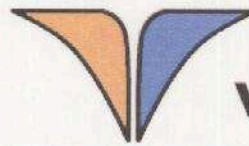
VOEG has no objections if APX is offering their service to GTS in order to facilitate the operation of the bid ladder. This could be an economical and a safe way to manage the bid ladder. However, we would expect this to be in competition with other exchanges or parties that can facilitate this service.

The working of the bidding ladder is essential to the functioning of the system. Therefore, the arrangements surrounding the bid ladder are of high interest to VOEG. We have noticed that our view on the pre-contracting of capacity, the linkage to a market price as TTF, day ahead and the bidding on the bid ladder have been misunderstood as we became aware from the GTS balancing report. We want to use this opportunity to reiterate our position on the bid ladder liquidity, pre-contracting of capacity and bid ladder pricing. VOEG is not of the opinion that the bid ladder prices should be a market index. An indexed bid ladder price is not attractive for any party bidding on the bid ladder. If this is the question that was asked at the parties, likely to participate on the bidding ladder, we are not surprised they are not in favour of this pricing mechanism as was indicated in the GTS document. VOEG is of the opinion that the price on the bid ladder is a matter of concern, given the concentrated flexibility market. In order to ensure volumes at fair prices, VOEG suggested the introduction of a market related cap for the parties that receive a reservation fee from GTS. The reservation fee then obliges the party to bid on the bid ladder and a market plus price, for instance a price, is not higher than 130% of the TTF day ahead market price. The higher the reservation fee, the smaller the increase on the TTF price.

According to this methodology, a part of the capacity required on the bidding ladder would be booked by GTS by means of a tender. The pre-contracting of the capacity will ensure parties are participating on the bid ladder. In our view participation is not enough, the market will need fair market related pricing. Since parties with flexibility have a choice to participate on the bidding ladder by pre contracting capacity or to participate at their own convenience, if the market conditions allow them to participate, there is and should be a difference in the conditions. The parties pre-contracting of capacity to the bid ladder will have:

- The obligation to bid on the bidding ladder for all hours for the volume as mentioned in the agreement, the pre-contracted capacity
- The obligation to have this capacity available for all hours of the year
- A limitation of the prices on the bidding ladder for the pre-contracted capacity. In order to guarantee fair pricing and market related pricing, the contract for the initial year should be linked to the TTF day ahead prices. This link will set the maximum and minimum price the bidder will receive or pay for the volumes offered on the bid ladder. This link is setting the limitations of the bids and volumes related. The actual bid on the bid ladder has to be within the range contracted for and minimal for the volume/capacity contracted for.
- Are allowed to bid on the bidding ladder outside the pre contracted volumes.
- The right/possibility to make multiple bids for an hour at various prices and volumes, for as long as the prices are within the pre-contracted range and the volume adds up to the pre-contracted volume/capacity.

Other participants, not having contracted capacity to the bid ladder beforehand, are free to set their bids and volumes on the bid ladder. These bids can be lower or higher than the pre-contracted bids, but therefore there is no obligation to bid.

V O E G

Vrijhandels Organisatie voor Electriciteit en Gas

The methodology ensures market related prices for the initial period of the balancing regime. VOEG finds it difficult to understand that market parties are unwilling to commit to a market price. What is the price foundation parties are willing to use for bid ladder gas? A fixed formula on oil index or a fixed price or a price based on the availability of flex in a concentrated market? VOEG is of the opinion that setting up such a bid ladder methodology requires careful attention and should not be a case whereby the butcher approves his own meat, as mentioned in the questions of the parliament on the new gas act. We are aware that the bid ladder methodology is complex and delicate. VOEG is happy to contribute in this matter and discuss possibilities and option in further detail with the ministry and or GTS.

So that, the introduction of the new balancing regime should trigger participation of more market parties and attract more players, a market reflective fair pricing mechanism should be in place for the initial period of at least the first years of operation. In a later stage, the market functioning can be evaluated and hopefully the intraday gas market of the APX has evolved and we have a liquid within day market, allowing GTS to widen the balancing time interval to two hours or more and can stop with the pre-contracting of initial bid ladder capacity.

In order to ensure all parties can participate on the bid ladder, the bid ladder should be open to parties that are not able to offer capacity with an 8-hour lead time. Various parties can have capacity available at a shorter notice then 8 hours. Therefore, VOEG suggests that

- GTS contract capacity beforehand, whereby the capacity is guaranteed for the whole year and the price is set 8 hours before, within the pre-contracted price range of the TTF d-1 market.
- Allows other (including the pre contracted parties) to add bids to the bid ladder with a lead-time of 4 hours.

This increases the possibility for parties to participate on the bid ladder and will improve the liquidity of the bid ladder.

We will send our findings on the GTS report to GTS in latter stage, accompanied with more details. We would appreciate the possibility to discuss our findings personally with you in a meeting at your offices. If you have any questions, please contact us directly.

Kind regards
On behalf of VOEG

Yours sincerely

H.Th.W.C. van Teeffelen
Chairman
Postbus 9209
3007 AE ROTTERDAM